

ТВОРЧИСТЬ ВОЛОДИМИРА СВДЗИНСЬКОГО

УДК 811.161.2'271+821.161.2'06.08 Свідзинський

Світлана Богдан
ORCID ID: 0000-0002-4831-2770

Звертання в поетичних текстах Володимира Свідзинського

У статті розглянуто особливості функціонування звертань як елемента індивідуального стилю Володимира Свідзинського; основну увагу зосереджено на чинниках формування реєстру апелятивів, які визначають своєрідність його світогляду й світосприйняття; зважаючи на частотність використання у ролі звертань номінацій лексико-семантичного мікрополя «природа», зроблено висновок про антропоморфічність як визначальну складову його індивідуально-мовної картини світу; проаналізовано типологічні мікроконтексти актуалізації цієї ознаки його мовотворчості в поетичних творах; встановлено значний вплив народнопісенного слова на систему апелятивів.

Ключові слова: звертання, апелятив, поетичний текст, адресант, адресат, мікрополе.

Мовноетикетні одиниці – органічний елемент будь-якого функційного стилю. Однак кожен стиль має свою специфіку відбору й використання цих одиниць. А отже, існує їх функційно-стильова диференціація, результатом якої є передусім різний обсяг і частотність уживання мовноетикетних виразів у певному функційному різновиді та їхній функційний статус. У межах кожного стилю суттєво впливають на системне використання таких засобів жанрові чинники, які щонайбільше регламентують ще до творення тексту їх вибір. А тому існує певна «несвобода» – залежність автора щодо можливостей використання мовноетикетних одиниць від пресупозитивних умов. Із іншого боку, авторська свобода й індивідуально-стильові орієнтації неодмінно виявляються в творенні власних оказіональних одиниць. Крім того, в своєрідному вживанні вже відомих, типологічних для кожної національної мови мовноетикетних виразів відображається також індивідуальна мовна картина світу, гармонійно узгоджена

передусім із авторськими смаками й уподобаннями. Ступінь такої свободи й можливості вияву власне авторського чи не найповніше представлений у поетичних текстах.

Дослідження цієї стильової ознаки української поезії належать радше до спорадичних, аніж регулярних і системних. До того ж, увага в таких наукових студіях зосереджена в основному на одному з елементів мовноетикетної системи – звертанні (в іншій термінології – формулам адресації, апелятивам [13], кличним комунікатам [9; 10], вокативам тощо), що зумовлено, передусім, очевидно, частотністю його використання й функціонально-стильовими можливостями. Зокрема, ще Л. А. Булаховський детально дослідив особливості функціонування звертань у творах Тараса Шевченка [2]. Н. О. Данилюк детально проаналізувала своєрідність звертань в уснопоетичній традиції українців [5, 6]. А. В. Мединська зосередила увагу на з'ясуванні особливостей функціонування кличних комунікатів у творах Лесі Українки [9; 10]. Звертання в поезії Ліни Костенко дослідила Н. В. Буц [3], в мовотворчості Агатангела Кримського – Б. В. Стельмах [16]. Особливості адресата в художніх текстах ХХ століття детально простежила М. І. Венгринюк [4]. У численних працях М. С. Скаба систематизовано й вивчено загальнотеоретичні проблеми апеляції в українській мові, див., зокрема: [13, 14, 15].

Цілком передбачувано, що такі одиниці в мовотворчості Володимира Свідзинського залишилися не актуалізовані як об'єкт окремих наукових розвідок. Цим і мотивований вибір теми нашого дослідження.

Специфіка мовноетикетної системи в поетичних творах Володимира Свідзинського певною мірою запрограмована, на наш погляд, передусім двома чинниками: жанрово-стильовими параметрами й особливостями авторського світосприйняття. Це й визначило вибір і диференціацію ядерних та периферійних структур цієї системи, їх функційно-семантичне навантаження й лексико-граматичну організацію.

Система мовноетикетних одиниць у поезії Володимира Свідзинського підпорядкована передусім його особливим світоглядним позиціям. Персоніфікація явищ природи як основа його світосприйняття сформувала цілісну систему її відображення в поетичному слові, органічне ставлення до явищ природи, а через них і до явищ суспільних та людини. Адже виріс він, як слушно

зауважив В. В. Яременко, «з української демонології, образи якої уособлюють ніч, нічну грозу, дощ, грім та інші явища природи» [18, с. 18–19]. А тому в реєстр адресатів його ліричних діалогів потрапляє насамперед світ природи, довкілля – номінації пір року, фауно- та флорономени, космоніми, наприклад: «Снігур гуде, снігур гуде в саду / Про тебе, **зимо**, довгая неволе» [12, с. 245] (далі, покликаючись на це джерело, в дужках зазначатимемо лише сторінку); «**Озеро**, хто ти? / І Чи не сонце зронило тебе / Із-за череса – кругле свічадо? – Ні, я **око** чарівника» [с. 46]; «Із огневого джерела, / Розкритого в небеснім полі, / Ви пили, **древа лісові**, / І довго потім у неволі / Томились промені живі» [8, с. 47]; «Чуєте, **трави**? / Тут розцвіту, розхилюся, / розсію потушний нащадок» [с. 65]; «**Осінь, осінь**, де моя голубка? / – Ходи до мене» стань під рукою, / Як тебе кину на дурний вихор, / Забудеш ходити, голубки питати!...» [с. 91]; «Я сказав несміливо: “**Сонце, сонце!** / Уділи мені живучої води, / Бо моя подруга стала землею, / І я не знаю, як її оживити”. / Сонце подумало й відказало сумно: “Живої води нема на землі..”» [с. 197]; «Стаю перед світом на ганку / Одно благаю: “Спи, **світанку**...”» [с. 204].

Особливо частотне використання персоніфікованих звертань у творах, позначених впливом уснопоетичних традицій, пор.: «**Ой ліщино густолиста**, / Схили темну віту, / Закрий мою криниченьку / Від цілого світу» – «Пісенька» [с. 141]. Органічність такого зв'язку людини й природи – людина-частка природи – найповніше відтворено в поезії «І цей листочок, Як я, – єдиний...»: «Листочку, ярній. / Чи ти щасливий? Нічим, / нічим я / Не більший від тебе» [с. 48]. І це закономірно, бо «Людина, – кажучи словами Василя Стуса, – це не вінець природи. Людина і природа в нього рядопокладені, для людини тут залишено невеличкий, може, навіть применшений масштаб. Людина Свідзинського стоїть водноряд із деревами, горами, світаннями, водами. Але – не далі цього ряду, ані на крок – попереду. Ця скромність в оцінці людської ролі в світі тільки побільшує, збагачує радість од цільного поганського світобачення, тільки гуманістичну віру в зріднення людини з природою, віру в спорідненість живих душ» [17, с. 426]. Мабуть, тому закономірною, природною й стилістично вмотивованою сприймається передусім зворотність – діалогічність такого зв'язку, пор.: «Дерева шепчуть: „**Мандрівче**, хто ти? / Невже ти підеш ще далі?» [с. 32]; «Він (снігопад. – С. Б.) хибко встає, розгинає спину: /

Де ти, борвію, милий сину?» [с. 191]. А отже, як бачимо, центральне місце в системі мовноетикетних одиниць Свідзинського належить звертанням, функціональний статус яких виявляється різнорідним здебільшого поліфункціональним. Завдяки номінації адресата такі звертання виконують в поетичному тексті, крім контактовстановлювальної, ще й зображальну функції.

Позитивні конотації в структурі звертань, які загалом можна вважати домінувальними в ідіостилі Свідзинського, приховані передусім у емоційно-експресивних апелятивах, похідних від назв осіб за спорідненістю, наприклад: *татку* [с. 190], *дитинко* [с. 135], *батечку* [с. 131], *матінко* [с. 131], *бабусю* [с. 135], за родом професійних занять: *чумаченьку* [с. 130], від назв тварин: *Зайчику милий* [с. 142], *Мій котуку вірний* [с. 137]. А отже, «в реальному спілкуванні часто виникає потреба не лише назвати адресата мовлення, а й дати йому певну характеристику, яка оформлюється додаванням до форми вокатива грамем із атрибутивною функцією» [13, с. 14]. Найчастіше характеризуючу роль у структурі кличних комунікатів виконують епітети, які відтворюють ставлення мовця до адресата, а почасти – саме вони зосереджують увагу на його якісних параметрах, наприклад: *бідна первітко моя* [с. 189] – до коханої; *мій сину милий* [с. 134] – мати до сина; *мій дню блискучий* [с. 85], *порцеляновий човнику мій* [с. 179] тощо.

Зауважмо, що позицію адресата в поетичному мовленні загалом можуть мати різні граматичні типи найменувань, зокрема узагальнено представлені займенники «я», «ти», «він», тобто в поезії «моделюється автокомунікативний егоцентричний процес у всій його складності, що, зокрема, й втілюється у розмаїтості поетичних адресатів. Інакше кажучи, при породженні ПТ (поетичного тексту – С. Б.) відтворюються різноманітні егоцентричні діалогічні ситуації, в яких по-різному варіюється функція адресата» [1, с. 68]. Власне тому «адресатне поле у поезії складається з таких компонентів: адресат, тотожний адресантові, безпосередній адресат; метонімічний адресат; зовнішній адресат на позиції внутрішнього адресата» [1, с. 68].

Типологічним для поетичної мовотворчості Свідзинського виявляється передусім безпосередній або уявний, потенційний адресат, роль якого, поряд із особами не менш часто виконують неособи, що призводить до використання зовнішнього об'єкта в позиції внутрішнього адресата. Такий різновид внутрішнього ад-

ресата найповніше репрезентує зменшення дистанції між автором і предметом мовлення, що й зумовлює породження «комунікативних метафор» [8, с. 169] і призводить до нейтралізації апелятивної функції й домінування функції характеристизації [1, с. 72]. У поетичних текстах Володимира Свідзинського виразно актуалізовано два типи звертальних формул: 1) позначений згасанням відповідного комунікативного смислу, бо адресат мовлення виявляється об'єктом предикації, наприклад: «**О світе мій, землю вкритий!** / Віддав би я ще й кращий дар / За той курінь, за той димок» [с. 231], «**О милий звук, за що тебе люблю?** (про брязкіт сталі – С. Б.)» [с. 121], «**О осінь, мрії журної любов!**» [с. 120], «**О дивна мить! Мов крізь кораль намиста, / Крізь тебе нитка часу переходить, / То золота, то чорна, то безбарвна**» [с. 221], «**Теперішнє! Мов хатка картина, Ти падаєш од подиху зітхання**» [с. 221]; 2) більш частотний, а отже, індивідуально окреслений представляє «злиття адресанта та предмета мовлення, що перебуває на позиції адресата» [1, с. 72]; таке зближення – за принципом суміжності – «досягається насамперед шляхом використання метонімічних епітетів, що переносять спосіб сприйняття на сам предмет» [1, с. 72]: «**Місяцю надламаний, / Зомною будь і освяти печаль мою**» [с. 181].

В епіцентрі таких кличних комунікативів поезії Свідзинського – лексеми мікрополів «явища природи», «небесні світила», «пора дня»: **вітер** (*нечуйвітре*) [с. 163]), **сонце** («**Сонце , сонце! / Уділи мені живущої води**» [с. 197, 206]), **зорі** (*зірниці* [с. 205]), **місяць** [с. 146, 181], **світанок** [с. 264], абстрактні номінації різних почуттів: **радість** («**О радість, радість!**» [с. 187]), **самота** («**О чиста святість самоти!**» [207]), **пам'ять** («**О пам'яте! Ти мов розкішне древо / Поставлене над горбиком німим**» [с. 119]); номінації, що позначають елементи простору й ландшафту: **поле** («**Слава вам, рідні поля, / І вечірній тихості слава!**» [с. 150]), **село** («**Село моє, що сталося з тобою? / Померхло ти, зів'яло, посмутніло**» [с. 67]), **земля** («**Чолом тобі / Землі ласкавої куточку милий**» [с. 120]; „**Я знов твій гість, / Землі куточку милий!**» [с. 223]).

Емоційно увиразнюють поетичне мовлення перифрастичні синоніми згаданих комунікативів, як-от: «**О зійди, зійди полум'я небесне, / Освіти мені люблену долину, / Милу хату!**» [с. 227]; «**О**

же, голубій, / Молодіш огнем обвій. / Милий зір до глибини Оживи, розпломени» [с. 59].

Іноді перифрастичні звертання поєднано зі співвідносними семантично комунікатами, виокремлюючи авторське ставлення й оцінку предмета мовлення, наприклад.: *«Теперішнє! / Золотогранна свічка, / Що кожну мить згоряє безнастанно / На сонячнім престолі, а проте / Стоїть на нім од віку і до віку!»* [с. 221]; *«О воїн осені, о жовтень вихровий, / Як радісно проходиш ти над нами!»* [с. 108]; *„Осінні хмари, / Жоржини вечірнього неба!»*) [с. 191].

Вплив позиції адресанта на вибір перифрастичного звертання найяскравіше простежуємо у вірші «Прийшло до моря три дівчини». Кожна з трьох дівчат, залежно від внутрішнього, емоційного стану, по-різному звертається до моря: першій воно нагадує дитину, що лежить у вічній колисці (*«Море, море! Велика дитино! / Хто поклав тебе в вічну колиску?»* [187]), другій – гірку розлуку (*«Море, море, гірка розлуко!»* [с. 187]), третій – воно асоціюється з весняною радістю (*«О радість, радість! Яка ти, весно, добра та мила!»* [с. 187]). А отже, кожне таке звертання має чітко окреслену мотивацію й вибір та відображає множинність світосприйняття особистості.

Народнопоетичним впливом позначене використання в поезіях Свідзинського юкстапозитних утворень на зразок: *місяцю-молодику* [с. 59], *місяцю-косарю* [с. 146], *котику-брате* [с. 137].

Відлуння народнопісенних і народнорозмовних традицій українців спостерігаємо також у структурі лексико-семантичного мікрополя «кохана». Ядро синонімічного ряду цього мікрополя становлять узвичаєні для мовного етикету закоханих субстантивати, прагматика яких допомагає адресантові виявити передусім своє ставлення до адресата, напр.: *улюблена моя* [с. 140], *єдина* [с. 41], *мила* [с. 29, 50, 53, 166], *кохана* [с. 34, 35] тощо. Ніжністю й голубливістю наповнені архаїчні звертання, визначальні для мовлення українських закоханих: *ладо моє* [с. 88], *моя леліє* [с. 33]. Крім безпосередніх звертань до коханої, Свідзинський нерідко послуговується опосередкованими номінаціями, наприклад: *«В твоїй далекій далині / Була їм сонцем, як мені...»* [с. 140]. Семантика таких звертань передає особливий емоційний стан ліричного героя, стан адорації –обожнювання, поклоніння перед коханою, а почасти – смутку, як-от у вірші-спомині: *«Ті хмаринки, що тануть там, /*

Нагадали мені про все. / Де ж ти, подруго творчих днів, / Чом тепер не зо мною?» [с. 188]; *«А тебе, мою райдугу, розібрано...»* [с. 192].

Своєрідного стилістичного забарвлення набувають такі звертання в структурі різноманітних позиційних повторів: **анафори** – *єдина* [с. 41], **епіфори** – *ладо моє* [с. 88, 85], **анепіфори** (*«Коли ти була зо мною, ладо моє, / Усе було до ладу, / Як сонце в саду, / А тепер розладнався світ, ладо моє»* [с. 88]; **кільця** (*«Чи ти чуєш, нечуйвітре...»* [с. 163]), які є елементами стилістичного увиразнення й маркування таких лексем.

Своєрідне анафоричне звертання фіксуємо в поезії «Сизий голубе вечора»: другий компонент лексичного повтору є лексико-граматичним трансформом першого: пор.: *сиз-вечоре*. Зауважимо, що цей композит є оказіональним і утворений за продуктивною словотвірною моделлю української мови: коротка форма прикметника + іменник.

Емоційно насичений і семантично неповторний також оказіональний апелятив Свідзинського *древогуби* (вірш «Сарай»): *«Недбалі прийдуть рубачі, / Поциркають крізь рівні зуби: / “Берімся, браття древогуби!” / Дарма, що велеть єси, – / Як бовдур, грядеш з високості, / Малим куцям поламлеш кості»* [с. 238]. Експресивне забарвлення цього звертання підкреслюється поєднанням у мінімальному контексті з позитивно маркованою лексемою *браття*, а особливо – в порівнянні з попереднім локативом *князю дубе* (*«Гей, дубе, дубе, князю дубе!»* [с. 238]), функціонування якого відображає стилістичний прийом контрасту – антитезу.

Послідовний повтор тавтологічних звертань (почасти – модифікованих), що є визначальними для ідіостилю Свідзинського, найчастіше відтворює самозаглибленість ліричного героя і водночас співвідноситься зі зворушливою атмосферою захопленості й подивування світом у всій його первозданній красі та гармонійній довершеності, наприклад.: *«Тихосте, тише, по чому / Пізнати близькість твого дому?»* [с. 110]; *«О вогню, вогню вели кий, / Де ж коріння твоє знайти?»* [с. 77].

Використання інших мовноетикетних одиниць у поезіях Свідзинського має спорадичний характер, а тому не є визначальним для його стилю.

А отже, звертання, функціонування яких відзначається повторюваністю й підпорядковане світоглядним позиціям поета, становлять вагому диференційну ознаку його ідіостилію. Система цих мовноетикетних одиниць, ядро якої утворюють антропоморфні назви явищ природи, відтворює особливості етнопсихології українців та їхньої мовної картини світу, своєрідно трансформованої в його поезії.

Література

1. Безкровна І. О. Поетичний текст як комунікативний акт: типи адресатів // Мовознавство. 1998. № 4–5. С. 67–72.
2. Булаховський Л. А. Звертання // Булаховський Л. А. Вибрані твори: в 5 т. Київ: Наук, думка, 1975. Т. 2. С. 580–593.
3. Буц Н. В. Специфіка ментального лексикону: мовний етикет у творах Ліни Костенко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Филология. Социальные коммуникации. 2011. Т. 24 (63). № 4. – Ч.1. С. 431–434.
4. Венгринюк М. І. Адресат у художньому тексті (на матеріалі української прози ХХ століття): автореф. ... канд. філол. наук: спеціальність: 10.02.01 / Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2006. 20 с.
5. Данилюк Н. О. Вивчення народнопісенних звертань на уроках української мови у 8 класі // Дивослово. 1997. № 9. С. 48–51.
6. Данилюк Н. О. Семантико-стилістичні особливості народнопісенних звертань // Українська мова. 2011. № 4. С. 32–39.
7. Дзюба І. «Засвітився сам від себе» // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. (у трьох книгах). Київ: Рось, 1994. Кн. 1. С. 402–410.
8. Ковтунова И. И. Поэтический синтаксис. Москва: Наука, 1986. 205 с.
9. Мединська А. Зображальна функція кличних комунікатів у поетичному мовленні Лесі Українки // Наук. вісник Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. 2000. № 6. С. 165–168.
10. Мединська А. Кличні комунікати та їх модифікації в поетичному мовленні Лесі Українки // Філологічні студії. 2000. № 1. С. 130–135.
11. Пасічна О. В. Звертання в поетичному мовленні // Філологічні студії / Науковий вісник Криворізького держ. пед. ун-тету. Кривий Ріг, 2009. Вип. 3. С. 119–125.
12. Свідзинський В. Поезії. Київ: Рад. письменник, 1986. 349 с.
13. Скаб М. Граматика апеляції в українській мові. Чернівці: Місто, 2002. 272 с.
14. Скаб М. Прагматичні функції номінацій адресата мовлення // Українська мова. 2003. № 2. С. 71–77.
15. Скаб М. С. Прагматика апеляції в українській мові: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Рута, 2003. 79 с.
16. Стельмах Б. Звертання як елемент мовного етикету у творчості Агатангела Кримського [Електронний ресурс] // Лінгвостилістика ХХІ ст. : стан і перспективи. Луцьк, 2014. С. 283–289. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/7120/1/31.pdf>.
17. Стус В. Зникоме розцвітання особистості // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. (у трьох книгах). Київ: Рось, 1994. Кн.1. С. 423–428.
18. Яременко В. Лірика Володимира Свідзинського // Свідзинський В. Поезії. Київ: Рад. письменник, 1986. С. 3–27.

References

1. Bezkrivna I. O. Poetychnyi tekst yak komunikatyvnyi akt: typy adresativ [Poetic text as a communicative act: types of recipients/addressees]. In: *Movoznavstvo*, 1998, no. 4–5, pp. 67–72. (in Ukrainian)
2. Bulakhovskiy L. A. Zvertannia [Vocatives]. In: *Bulakhovskiy L. A. Vybrani tvory*. Kyiv, 1975, vol. 2, pp. 580–593. (in Ukrainian).
3. Buts N. V. Spetsyfika mentalnoho leksykonu: movnyi etyket u tvorakh Liny Kostenko [Mental lexicon Specificity: language etiquette in the works of Lina Kostenko]. In: *Uchenyie zapiski Tavricheskogo natsyonalnogo universiteta im. V. I. Vernadskogo. Seria: Filologiya. Sotsyalnye komunikatsyi*, 2011, vol. 24 (63), no. 4, ch. 1, pp. 431–434. (in Ukrainian).
4. Venhryniuk M. I. Adresat u khudozhnomu teksti (na materialy ukrainskoi prozy XX stolittia) [Addressee in the artistic text (case study of the 20-th century Ukrainian prose)]. Extended abstract of PhD dissertation. Ivano-Frankivsk, 2006. 20 p. (in Ukrainian).
5. Danyliuk N. O. Vyvchennia narodnopisennykh zvertan na urokakh ukrain-skoi movy u 8 klasi [Studying folk-song addressing words/expressions at the lessons of the Ukrainian language in the 8th form]. In: *Dyvoslovo*, 1997, no. 9, pp. 48–51. (in Ukrainian).
6. Danyliuk N. O. Semantyko-stylistychni osoblyvosti narodnopisennykh zvertan [Semantic and stylistic peculiarities of the folk-song vocative lexicon]. In: *Ukrainska mova*, 2011, no. 4, pp. 32–39. (in Ukrainian).
7. Dziuba I. Zasvityvsia sam vid sebe [“Inflamed from Himself”]. In: *Ukrainske slovo: Khrestomatiia ukrainskoi literatury ta literaturnoi krytyky XX st.* Kiev, 1994, book 1, pp. 402–410. (in Ukrainian).
8. Kovtunova Y. Y. *Poeticheskii sintaksis* [Poetic syntax]. Moscow, 1986, 205 p. (in Russian).
9. Medynska A. Zobrazhalna funktsiia klychnykh komunikativ u poetychnomu movlenni Lesi Ukrainky [Imagery figurative function of the vocative communicants in the poetic language of Lesya Ukrainka]. In: *Naukovyi visnyk Volynskogo derzhavnogo universytetu im. Lesi Ukrainky*, 2000, no. 6, pp. 165–168. (in Ukrainian).
10. Medynska A. Klychni komunikaty ta yikh modyfikatsii v poetychnomu movlenni Lesi Ukrainky [Vocative communicants and their modifications in the poetic language of Lesya Ukrainka]. In: *Filolohichni studii*, 2000, no. 1, pp. 130–135. (in Ukrainian).
11. Pasichna O. V. Zvertannia v poetychnomu movlenni [Vocative forms in the poetic speech] In: *Filolohichni studii. Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu*, 2009, issue 3, pp. 119–125. (in Ukrainian).
12. Svidzynskiy V. *Poezii* [Poetry]. Kyiv, 1986, 349 p. (in Ukrainian).
13. Skab M. *Hramatyka apeliatsii v ukrainskii movi* [Grammar of appeals in the Ukrainian language]. Chernivtsi, 2002, 272 p. (in Ukrainian).
14. Skab M. Prahmatychni funktsii nominatsii adresata movlennia [Pragmatic functions of the speech act addressee's nomination]. In: *Ukrainska mova*, 2003, no 2, pp. 71–77. (in Ukrainian).
15. Skab M. S. *Prahmatyka apeliatsii v ukrainskii movi* [Pragmatics of appeals in the Ukrainian language]. Chernivtsi, 2003, 79 p. (in Ukrainian).
16. Stelmakh Bohdana. Zvertannia yak element movnoho etyketu u tvorchosti Ahatanhela Krymskoho [Vocative forms and expressions as an element of language etiquette in the works of Ahatanhel Krymskiy]. In: *Linhvostylistyka XXI st.: stan i perspektyvy*, 2014, pp. 283–289. Available at: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/7120/1/31.pdf>. (in Ukrainian).
17. Stus V. Znykome roztsvitannia osobystosti [Fading proserity of personality]. In: *Ukrainske slovo: Khrestomatiia ukrainskoi literatury ta literaturnoi krytyky 21st cent.* Kyiv, 1994, book 1, pp. 423–428.
18. Yaremenko V. Liryka Volodymyra Svidzynskoho [Lyrics by Volodymyr Svidzynskiy]. In: *Svidzinsky V. Poezii*. Kyiv, 1986, pp. 3–27. (in Ukrainian).

Svitlana Bohdan. Vocatives in the Poetic Texts of Volodymyr Svidzynskyi. The article highlights the peculiarities of vocative words in the poetry by Volodymyr Svidzynskyi and considers this issue as an integral part of the author's individual style. The emphasis is laid on the factors determining the formation of the vocatives list/register, which reflects the originality of the poet's outlook and worldview. It has been revealed that the most frequently used in the role of vocative expressions are the nominations of the lexico-semantic microfield of "nature". The key findings of the research point to the anthropomorphic nature of the poet's individual linguistic picture of the world and the analysis of the typological microcontexts actualizes this feature of his creations in the poetic texts. The article argues a significant influence of the folk-song word on the system of appellatives. It has been found out that positively marked units in the role of vocative communicants predominate among them. Occasional names, created in accordance with the productive in the Ukrainian language word-building models, substantially emphasize the poet's individual style. The author considers the interdependence of the choice of an appellative and the emotional state of the lyrical hero, his individual personal features of the nature perception.

Key words: vocative, appellative, poetic text, sender, addressee, microfield.

УДК 161.2-1

Світлана Бусел

Гендерні параметри образного світу Володимира Свідзинського

Розглянуто гендерні маркери у темах, мотивах і образах поезії В. Свідзинського. Гендерне забарвлення мають прадавні стихії (вогонь, повітря втілюють маскулінне, вода, земля – фемінне); об'єкти планетарного масштабу (сонце, місяць, зорі); рослинний і тваринний світ. Проналізовано гендерні маркери у темах кохання і буття, найбільш яскраво втілені в лейтмотивному образі саду. Відзначено амбівалентність образу жінки. Найперше це кохана поета, яка корелюється з ідеалом Вічної Жони, несе в собі усі життєдайні цінності. У мандрах поета лабіринтами несвідомого трапляються фантазмагоричні демонічні іпостасі жіночого, які здатні забрати силу, мужність, радість героя, обернутись лиховісним образом смерті.

Ключові слова: гендерний підхід, Свідзинський, образ, міф.

«Часто буває, що поет, про якого забули, знову потрапляв у центр уваги. Це відбувається тоді, коли розвиток нашої свідомості досягає вищого рівня, на якому поет може сказати нам дещо нове», – стверджував К. Г. Юнг [4, с. 22].

Оновлення духу часу дозволяє нам саме сьогодні більш глибоко проникнути у зміст творів Володимира Юхимовича Свідзинського, який за життя не посів в українській поезії місця, гідного його